

Vlaams
Parlement

ingediend op **821** (2020-2021) – Nr. 1
26 mei 2021 (2020-2021)

Motie betreffende een belangenconflict

van Chris Janssens, Stefaan Sintobin, Immanuel De Reuse en Suzy Wouters

over het ongrondwettelijk usurperen
van Vlaamse bevoegdheden
door het federale wetsontwerp
betreffende de maatregelen van bestuurlijke
politie tijdens een epidemische noodsituatie

TOELICHTING

In het regeerakkoord kondigt de Vlaamse Regering aan alle wettelijke instrumenten te zullen inzetten wanneer andere overheden op onze bevoegdheidsdomeinen ageren of onze belangen in het gedrang brengen.

In de federale Kamer van volksvertegenwoordigers ligt momenteel een wetsontwerp ter bespreking voor betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie. Het stuknummer DOC 55 1951/009 is de laatste versie en de tekst aangenomen na tweede lezing. Het wetsontwerp heeft betrekking op twee belangrijke kwesties: (1) de epidemische noodsituatie en (2) de bijzondere bestuurlijke politie (en het handhavingsbeleid). Beide aspecten hebben in essentie als opzet het indijken en terugdringen van een epidemie al dan niet via preventieve maatregelen.

Gezondheidszorg is een versnipperde bevoegdheid tussen de gemeenschappen en de federale overheid. De federale overheid is nog deels bevoegd voor het curatieve beleid. De gemeenschappen zijn bevoegd voor het beleid inzake preventieve gezondheidszorg. Volgens de bijzondere wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980 is de preventieve gezondheidszorg een bevoegdheid die exclusief is toegewezen aan de gemeenschappen. Op die exclusieve bevoegdheid van de gemeenschappen zijn echter twee uitzonderingen. Eén uitzondering wordt voorzien in de bijzondere wet zelf, die profylaxis aan de federale overheid toewijst.

Een andere uitzondering wordt niet voorzien in de bijzondere wet zelf, maar wel in de voorbereidende werkzaamheden, waarin gesteld wordt dat inzake crisisbeleid betreffende een pandemie "elke overheid verantwoordelijk is voor de bestrijding van een volksgezondheids crisis binnen de grenzen van haar eigen materiële bevoegdheden". Crisisbeleid inzake pandemie is dus geen exclusieve bevoegdheid, maar de gemeenschappen hebben ter zake dus wel degelijk ook bevoegdheden. De Raad van State heeft in een recent advies, uitgebracht in verenigde kamers, overigens geoordeeld dat de federale overheid, op grond van haar residuaire bevoegdheid, ter zake niet exclusief bevoegd is. De Raad stelde daarover : "Het is niet omdat maatregelen betrekking hebben op de bestrijding van een volksgezondheids crisis dat de federale overheid bevoegd kan worden geacht. Integendeel, elke overheid is verantwoordelijk voor de bestrijding van een volksgezondheids crisis binnen de grenzen van haar eigen materiële bevoegdheden, hetgeen echter niet uitsluit dat ter zake een samenwerkingsakkoord kan worden gesloten."¹

Daarnaast moet ook het aspect 'bestuurlijke politie' in rekening worden gebracht. De algemene bestuurlijke politie is onmiskenbaar een federale bevoegdheid. Daar moet echter wel een grote kanttekening bij worden gemaakt. Het wetsontwerp betreft in het bijzonder de 'sanitaire politie', niet een 'algemene' bestuurlijke politie. Reybrouck en Sottiaux stellen uitdrukkelijk dat het feit dat via artikel 135, §2, NGW de bestuurlijke politie tot de federale bevoegdheden kan worden gerekend, niet belet dat de gemeenschappen en gewesten bevoegd zijn om politimaatregelen te nemen met betrekking tot hun eigen bevoegdheden. Zij zijn voor hun eigen toegewezen bevoegdheden bevoegd om maatregelen van bijzondere administratieve politie te nemen.²

Aangezien het wetsontwerp bestuurlijke politionele maatregelen voorziet in het kader van de preventieve gezondheidszorg en de deelstaten volgens de Raad van State ook in het kader van een pandemie bevoegd zijn voor het nemen van

¹ Advies 53.018/VR van 13 mei 2013 over een ontwerp van koninklijk besluit houdende de gezondheidscontrole van het internationale verkeer.

² REYBROUCK Karel en SOTTIAUX Stefan, De federale bevoegdheden, 2019, p. 285.

maatregelen binnen hun eigen materiële bevoegdheden, is het ontwerp strijdig met de bijzondere wet op de hervorming van de instellingen en de Grondwet.

De diverse artikels van het ontwerp zijn vanuit bevoegdheidsoogpunt dan ook problematisch:

- Artikel 2 definieert begrippen, o.m. het begrip 'epidemische noodsituatie' en trekt daarbij de coördinatie en het beheer ervan naar het federale niveau. De Raad van State is zoals eerder vermeld niet akkoord met de stelling dat dit een exclusieve federale bevoegdheid zou zijn. Het is immers een gedeelde bevoegdheid.
- Artikel 3 regelt de afkondiging. Gelet op het feit dat pandemie een gedeelde bevoegdheid en preventieve gezondheidszorg een exclusieve gemeenschapsbevoegdheid is, is het volgens de zwaartepuntleer helemaal niet vanzelfsprekend dat de federale overheid dit aspect monopoliseert. Eerder dient het zwaartepunt ter zake bij de gemeenschappen te liggen. Minstens dient deze afkondiging in overleg te gebeuren met de gemeenschappen. Artikel 4 regelt verder de procedure en de duur. Hier gelden dezelfde bemerkingen als deze geformuleerd bij artikel 3.
- Artikel 5 somt de acht soorten maatregelen op die men wil kunnen opleggen in geval van pandemie: a) het beperken van de toegang tot het grondgebied en verlaten ervan, b) de beperking van toegang of sluiting van inrichtingen en plaatsen, c) de beperking van of verbod op verkoop, d) het verbod of beperken van samscholingen, e) het verbod op of beperken van verplaatsingen, f) het opleggen van voorwaarden inzake arbeidsorganisatie, g) het aanduiden van essentiële bedrijven en diensten en h) het opleggen fysieke/sanitaire maatregelen. Deze maatregelen hebben gemeen dat zij kaderen in een preventiebeleid om de verspreiding van de pandemie tegen te gaan, een bevoegdheid die bij de gemeenschappen ligt.

Uit dit alles blijkt dat de federale overheid niet exclusief bevoegd is inzake de afkondiging van een epidemiologische noodsituatie en ook niet inzake de bijzondere bestuurlijke politionele maatregelen die in dat kader zouden worden genomen. Nochtans werden de deelstaten, en in de eerste plaats de gemeenschappen, op nagenoeg geen enkele wijze betrokken bij wat er in het wetsontwerp wordt geregeld. Er is dus minstens gedeeltelijk sprake van een usurpering van gemeenschapsbevoegdheden. Het lijkt dan ook passend dat de aangelegenheden van het wetsontwerp eerder geregeld worden via een samenwerkingsakkoord, zoals de Raad van State in haar advies bij de bijzondere wet van 2014 (zie infra) zelf suggereerde, waarbij elke overheid binnen haar materiële bevoegdheden de aanpak van een epidemie zou kunnen regelen.

Chris JANSSENS
Stefaan SINTOBIN
Immanuel DE REUSE
Suzy WOUTERS

MOTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 waarin de Vlaamse Regering zich engageert om alle wettelijke instrumenten in te zullen zetten, wanneer andere overheden op een of meer van haar bevoegdheidsdomeinen ageren;
 - 2° het wetsontwerp betreffende de maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie dat momenteel in de Kamer besproken wordt (*Parl.St. Kamer, 2020-21, nr. 1951*);
 - 3° artikel 128, §1, van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 5, §1, I, 8°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, dat, onder voorbehoud van de hierin vermelde uitzondering, het geheel van de gezondheidsopvoeding alsook van de activiteiten en diensten op het vlak van de preventieve gezondheidszorg aan de gemeenschappen heeft overgedragen;
- overwegende dat:
 - 1° ook bij een crisisbeleid inzake een epidemie elke overheid verantwoordelijk is voor de bestrijding van een volksgezondheids crisis binnen de grenzen van haar eigen materiële bevoegdheden;
 - 2° de deelstaatparlementen niet werden betrokken bij dit wetsontwerp, dat nochtans ook hun bevoegdheden inzake preventief gezondheidsbeleid betreft;
 - 3° het Vlaams Parlement zich niet mag neerleggen bij een usurpering van Vlaamse bevoegdheden door de federale wetgever;
 - 4° het invoeren van een belangenconflict kan worden beschouwd als het eerste van de in de wetgeving vastgelegde te hanteren instrumenten, wanneer andere overheden op een of meer van haar bevoegdheidsdomeinen ageren, zoals bedoeld door de Vlaamse Regering in haar regeerakkoord;
- gelet op artikel 109 van het Reglement van het Vlaams Parlement;
- vraagt de schorsing van de behandeling van voornoemd wetsontwerp met het oog op overleg.

Chris JANSSENS
Stefaan SINTOBIN
Immanuel DE REUSE
Suzy WOUTERS